

ἐντὸς μιᾶς καὶ μόνης ἡμέρας, ἐπειδὴ ἡ ἀπόστασις ἐκ τμηόριον τῶν κατοίκων, τῆς δὲ δευτέρας ὑπερβαίνουσι τὰ τρία πεμτημόρια τοῦ πλήθους. Ἡ διαφορά αὕτη προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς προόδου τῶν γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῶν τεχνῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν προχέρας λαμβάνει ἐξωθεν ὅσα χρειάζεται σιτηρὰ εἰς τὰς πόλεις. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα πιστοποιοῦσιν ταύτην ἡμῶν τὴν γνώμην. Δότι ἡ Ολλανδία, ἡ Γένουα, ἡ Βενετία, τῶν ὁποίων ἡ γῆ μόλις ἐπαρκεῖ νὰ θρέψῃ ἐν μόνον ἐκ τῶν προασειῶν τῆς πρωτευούσης αὐτῶν, διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου μόνον ὑπάρτανται καὶ συντηροῦνται. Ἐκτὸς τούτων ἡ βιομηχανία πλεονεκεῖ τῆς γεωργίας καὶ κατὰ τοῦτο, δεῖ ὀλοκλήρου ἔτους οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ δαπάνη δὲν ματαιοῦνται καθάπαξ. Διὰ τοῦτο οἱ οὐσιωδῶς βιομήχανοι τόποιοι κινδυνεύουσι σπανιώτερον ὑπὸ οἰτοδείας παρὰ τοὺς γεωργικούς, ἢ τοὺς στερουμένους ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Ἐντύθεν καταλαμβάνομεν διὰ τί τὸ πάλαι αἱ εὐρωπαικῆς χῶραι ἐπασχον ὑπὸ λιμοῦ, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἐπιπασχον κατὰ τούτο ἡ Κίνα, καὶ τινα τῆς Ἰνδίας μέρη, χῶραι ἐξαιρετοί, εὐκαρποὶ καὶ πολυπληθεῖς, ἀλλὰ στερημένα: ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων. Νομίζομεν περιττὸν νὰ εἰπωμεν ὅτι τὰ ἐξαχόμενα ἐκ τῆς Ἀγγλίας χειροτεχνήματα ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰ ἐκ τῆς Γαλλίας.

Οὐδὲν ἄλλο σχέδιον καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἢ καὶ σώσῃ τὴν Ἰρλανδίαν τοσοῦτον (1)
Ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἀφηγήσεως ἀποδεικνύεται μὲν βεβαίως ὅτι μέγα μέρος τῆς Ἰρλανδίας εἰλωτεύεται καὶ ταλαιπωρεῖται, πιστεύομεν δὲ οὐ καὶ τῆς Ἀγγλίας πάσης οἱ γεωργοὶ δυστυχοῦσι μετὰ τὰς γενομένας μάλιστα μεταρρυθμίσεις παρὰ τὸ μεγαλεπήθλου Πηλ, ὅστις ἀφῆκεν ἐλευθέραν τῶν σιτηρῶν τὴν εἰσόδον. Ἀναλογιζόμεθα προτέτι καὶ τὸ ἐκ χιλ. ἑκατομυριῶν ὑπέρογκον καὶ δυσβάστακτον χρέος τῆς Μ. Β. ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν ἤδη ἡ μεγάλη καὶ κραταιὰ χώρα αὕτη κινδυνεύει τοσοῦτον σπουδαίως καὶ διὰ τὰς κατὰ μέρος ἀνωμαλίας ταύτας: διότι οἱ πόροι τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου κολάζουσι πρὸς καιρὸν τὴν ἀκμὴν τοῦ κακοῦ καὶ ἐξοικονομοῦσι τὰς περιστάσεις. Πάσχουσι μὲν αἱ πεδιάδες, ἀλλ' εὐθνηοῦσι σχεδὸν ἀναλόγως αἱ μεγάλαι πόλεις: ἐντὸς αὐτῶν τελειοποιοῦνται αἱ ἐπιστήμαι καὶ τέχναι, ἐπιτείνεται ὁ πολιτισμὸς καὶ κολλαπλασιάζονται τὰ συναλλάγματα. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ Ρουζὸ ἐφρόνει πάντη διάφορα περὶ τῶν κέντρων τούτων τῆς πολιτικῆς δυνάμεως καὶ εὐμερίας: διότι ἔλεγεν ὅτι αὐτὰί μάλιστα ἐξαντλοῦσι τὰ κράτη καὶ προξενοῦσι τὴν ἀδυναμίαν των, ὅτι ὁ ἐξ αὐτῶν προγινόμενος πλοῦτος ὑπάρχει ψευδῆς, καὶ ὅτι ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἀντάξιον κατὰ τοὺς πολλοὺς μιᾶς ὀλοκλήρου ἐπαρχίης προξενεῖ τὴν φθορὰν πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ δεῖ αὕτη τρέφει: ἀπὸ αὐτῶν παρασίτως. Ἀλλ' οἱ ἐντὸς τῶν πόλεων εἰσπρατιτόμενοι φόροι ὑπάρχουσι τοσοῦτον βέβαιοι καὶ πραγματικῶς ὄσον ἡ δεκάτη τῶν σιτηρῶν. Αὐτὴ μάλιστα καθ' ἑαυτὴν ἢ συμβίωσις πολλῶν χιλιάδων ἀνθρώπων σημαίνει εὐδαιμονίαν: καθότι ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων καὶ αἱ εὐκολαί τῶν ἀνταλλαγῶν, ἀένναος πηγὴ πλοῦτου, αὐτόθι μόνον ἐκτελοῦνται. Διὰ τοῦτο δικαίως οἱ οικονομολόγοι δοξάζουσι ὅτι αἱ πόλεις δύνανται νὰ θρέψωσι τόσους κατοίκους, ὅσους καὶ τὰ χωρία: ἐπειδὴ διὰ τῶν χειροτεχνημάτων πορίζομεθα εὐκόλως τρέφιμα παραχόμενα εὐθηνῶς εἰς ἄλλας χώρας. Οὕτως ἡ μεγάλη Βρετανία ἔχουσα ἐπιφάνειαν 4,229 τετραγώνων μιλίων γεωγραφικῶν (75 κατὰ βαθμὸν λογιζόμενων) τρέφει 17,000,000 ἐπέκεινα δηλ. τῶν 3,843 κατὰ μίλιον, ἐν ᾧ ἡ Γαλλία, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια περιλαμβάνει 10,086 μίλια, μόλις τρέφει 32,000,000 δηλ. ὡς 3,173 κατὰ μίλιον. Ἀλλὰ τῆς μὲν πρώτης οἱ χωρικοὶ ἀποτελοῦσι μόνον τὸ τρι-

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σχεδίου τούτου, ἀλλ' ἡμεῖς παρατρέχομεν καὶ ἐνταῦθα πολλὰ ὡς ἀδιάφορα εἰς τοὺς ἀναγνώστας.

νοῦσι τὰ τρία πεμτημόρια τοῦ πλήθους. Ἡ διαφορά αὕτη προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς προόδου τῶν γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῶν τεχνῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν προχέρας λαμβάνει ἐξωθεν ὅσα χρειάζεται σιτηρὰ εἰς τὰς πόλεις. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα παραδείγματα πιστοποιοῦσιν ταύτην ἡμῶν τὴν γνώμην. Δότι ἡ Ολλανδία, ἡ Γένουα, ἡ Βενετία, τῶν ὁποίων ἡ γῆ μόλις ἐπαρκεῖ νὰ θρέψῃ ἐν μόνον ἐκ τῶν προασειῶν τῆς πρωτευούσης αὐτῶν, διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου μόνον ὑπάρτανται καὶ συντηροῦνται. Ἐκτὸς τούτων ἡ βιομηχανία πλεονεκεῖ τῆς γεωργίας καὶ κατὰ τοῦτο, δεῖ ὀλοκλήρου ἔτους οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ δαπάνη δὲν ματαιοῦνται καθάπαξ. Διὰ τοῦτο οἱ οὐσιωδῶς βιομήχανοι τόποιοι κινδυνεύουσι σπανιώτερον ὑπὸ οἰτοδείας παρὰ τοὺς γεωργικούς, ἢ τοὺς στερουμένους ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Ἐντύθεν καταλαμβάνομεν διὰ τί τὸ πάλαι αἱ εὐρωπαικῆς χῶραι ἐπασχον ὑπὸ λιμοῦ, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἐπιπασχον κατὰ τούτο ἡ Κίνα, καὶ τινα τῆς Ἰνδίας μέρη, χῶραι ἐξαιρετοί, εὐκαρποὶ καὶ πολυπληθεῖς, ἀλλὰ στερημένα: ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων. Νομίζομεν περιττὸν νὰ εἰπωμεν ὅτι τὰ ἐξαχόμενα ἐκ τῆς Ἀγγλίας χειροτεχνήματα ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰ ἐκ τῆς Γαλλίας.

Οὐθὼς ἄρα κρίναν τὴν σχετικὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας ἀξίαν καὶ δύναμιν ὁ μεγαλοφυῆς καὶ μεγαλεπβολος πολιτικὸς τῆς μεγάλης Βρετανίας Πηλ, ἀξιος συνάρχων τοῦ Κάνιγκος, ἐπεχείρησε τὴν παράβολον μεταρρυθμίσειν τῆς τῶν σιτηρῶν θεσμοθεσίας: ἐπειδὴ τὰ πράγματα αὐτὰ εἰδείξαν τὴν διαγωγὴν του, καὶ αἱ εἰσέτι δὲν ἀποκατεστάθη ἐντελῶς ἡ ἱσορροπία καὶ ἡ ἀποζημιωσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Μόνος ὁ Ἰπουργὸς αὐτὸς παρεκτρεπόμενος τῆς βελτίαις τροχίας, ὅπου βεβημένοι ἔτρεχον οἱ προκατοχοὶ του, ἐτόλμησε νὰ ἀθετήσῃ τὸ κοινὸν τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς ἀξίωμα. «Κακὸν εἶ κεῖ μὲν οὐ μὴ κλινεῖ.» Διὰ τὸ ὅποιον οἱ Ἀγγλοὶ θεωροῦνται ὡς σπασίμοι. Βεβαίως θέλει ἀναφανῆ κατόπιν καὶ ἄλλος ἐναντίμος τοῦ Πηλ καὶ τοῦ Κάνιγκ πολιτικὸς, ὅστις περιφρονῶν τὰς προλήψεις καὶ προτιμῶν τὸ κοινὸν συμφέρον παρὰ τὸ ἰδιωτικὸν τῆς ἀριστοκρατίας θέλει καταργῆσαι καὶ τοσοῦτος ἄλλους μεταϊωνικούς νόμους, οἵτινες διαμένουσι μέχρι τοῦδε ὡς σκαδαλώδεις ἀναχρονισμοί, πρὸς βλαδίαν τῆς διεκούς τῆς τῆς χῆν τοῦ πρώτου τῆς Εὐρώπης ἔθνους Κυβερνήσεως.

Οἱ Ἰπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος ὀλίγον ἐφρόνησάν, νομίζομεν, νὰ σπουδάσωσι τὴν εὐφυίαν τοῦ Ἑλλήνου, ὀλίγον δὲ ἐμελέτησαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων του διὰ νὰ ἴδωσιν ὅτι αἱ τέχναι ἤχμαζόν ποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα μᾶλλον τῆς γεωργίας, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδέποτε σαλεύουσι πᾶσαι αἱ ἐλπίδες τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι αὐτὴ εἴλεπε καὶ ἡ αὐτόματος εἰς τὰ ναυτικὰ τοῦ λαοῦ κλίσις ἐλείπειν ἔνδεκα ἐμελλε νὰ κατατρυγῇ συγχάς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ πάντες ἐκινδύνουν νὰ λιμοκτονῶν ὁσάκις ἀτμοσφαιρικαὶ δυσκρασίαι ματαιοῦσι τοὺς ἐπιποσειούς κόπους τοῦ γεηπόνου. Ἀλλὰ πρὸς παραγωγικῶν πόρων ἀπαιτεῖται ἔξέτασις ἀκριβῆς καὶ ἐπιστημονικῆς.